

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 408/2020-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou Hudzík & Partners s. r. o., Mnoheľova 830/15, Poprad, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ján Hudzík, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 3 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 CoP 84/2019 zo 7. mája 2020 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 21 CoP 84/2019 z 18. mája 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“ alebo v citáciách aj „matka“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 CoP 84/2019 zo 7. mája 2020 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 21 CoP 84/2019 z 18. mája 2020 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Poprad (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 15 P 109/2017 zo 17. októbra 2018

- rozviedol manželstvo sťažovateľky a otca maloletých detí [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec“),

- na čas po rozvode manželstva zveril maloletého [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do osobnej starostlivosti otca a sťažovateľku zaviazal prispievať na jeho výživu,

- na čas po rozvode manželstva zveril maloletú [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do osobnej starostlivosti sťažovateľky a otcovi určil vyživovaciu povinnosť k maloletej,

- vyslovil, že obaja rodičia majú právo zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok,

- upravil styk oboch rodičov s maloletým dieťaťom, ktoré im nebolo zverené do osobnej starostlivosti a

- uložil otcovi a sťažovateľke, ako aj obom maloletým deťom výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti podrobiť sa odbornému poradenstvu.

3. Na základe odvolania otca maloletých detí a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad (ďalej len „kolízny opatrovník“) krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu v napadnutých výrokoch o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva tak, že

- maloletú ■■■ zveril do osobnej starostlivosti otca a sťažovateľku zaviazal prispievať na jej výživu,
- upravil styk sťažovateľky s oboma maloletými deťmi,
- uložil otcovi, sťažovateľke a obom maloletým deťom podrobiť sa psychologickému poradenstvu u klinického psychológa po dobu šiestich mesiacov od začatia jeho realizácie,
- otcovi uložil povinnosť informovať sťažovateľku o všetkých podstatných záležitostiach týkajúcich sa oboch maloletých detí,
- potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o práve oboch rodičov zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok,
- odmietol odvolanie kolízneho opatrovníka ako oneskorene podané.

4. Napadnutý rozsudok krajského súdu označuje sťažovateľka za „svojvoľný a neudržateľný“, pričom namíeta, že krajský súd pri posúdení najvhodnejšej formy osobnej starostlivosti o maloleté deti opomenul zohľadniť schopnosť otca zaistiť potreby maloletej ■■■ a predovšetkým pranie maloletej. Krajskému súdu sťažovateľka vytýka, že jednostranne konštatuje jej ľahkovážny postoj vo vzťahu k dodržiavaniu nariadeného neodkladného opatrenia a účasti na stretnutiach s klinickým psychológom, avšak bezdôvodne prehliada správanie otca, ktoré sťažovateľka hodnotí ako výsostne „formálne“. Z napadnutého rozsudku pritom nie je podľa sťažovateľky zrejmé, na základe akých dôkazov dospel krajský súd k záveru, že otec má lepšie predpoklady pre zaistenie zdravého vývoja a potrieb maloletej ■■■. V tejto súvislosti konštatuje, že od mája 2017 otec o maloletú neprejavoval žiadny záujem a ak, tak len formálny. V konaní pred súdom pritom otec v porovnaní so sťažovateľkou nemal žiadne vedomosti o potrebách maloletých detí, pričom vzhľadom na pracovnú vyťaženosť otca je ich syn väčšiu časť dňa sám.

5. Za závažné pochybenie krajského súdu považuje sťažovateľka nezistenie názoru a prania maloletej ■■■ hoci vzhľadom na jej vek (9 rokov) je maloletá schopná

formulovať svoje názory. Zisťovanie názoru maloletého dieťaťa len nepriamo prostredníctvom znaleckého posudku, ktorý bol vypracovaný pred dvomi rokmi, predstavuje podľa sťažovateľky ústavne neakceptovateľný postup krajského súdu odporujúci čl. 3 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa. Sťažovateľka namieta, že krajský súd zdôvodnil záujem maloletej ■■■ len formálne, poukazujúc na akési nedostatky na strane sťažovateľky. O formálnom vyhodnotení záujmu maloletej svedčí podľa sťažovateľky fakt, že sa na pojednávaní, ktoré predchádzalo vyhláseniu napadnutého rozsudku, nezúčastnil kolízny opatrovník, resp. krajský súd si nezabezpečil jeho aktuálnu správu, z ktorej by bol zrejmý aktuálny postoj maloletej a jej väzba k obom rodičom.

6. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd nerozhodoval so zreteľom na najlepší záujem maloletej, nevyhodnotil dôležitosť stability výchovného prostredia a nevysporiadal sa so skutočnosťou, že maloletá má v domácnosti sťažovateľky od mája 2017 nastavený denný režim, na ktorý je zvyknutá. V tomto kontexte sťažovateľka zastáva názor, že krajský súd sa od judikatúry ústavného súdu „odchýlil“ v otázke posúdenia prania dieťaťa, a v otázke schopnosti toho ktorého rodiča zaistiť vývoj a fyzické, vzdelávacie, emocionálne materiálne a iné potreby maloletej. Sťažovateľka namieta, že krajský súd bez akýchkoľvek dôkazov tvrdí, že jej správanie ohrozuje zdravý vývoj maloletej, hoci z vykonaného dokazovania (vyjadrenie školy, hodnotenie učiteľov) vyplýva pravý opak, a to, že má pre maloletú ■■■ vytvorené vhodné zázemie.

7. S ohľadom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na ochranu rodičovstva zaručené v článku 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky práva podľa článku 3 ods. 1 a článku 12 ods. 1, ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa boli porušené rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/84/2019 zo dňa 7.5.2020.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/84/2019 zo dňa 7.5.2020 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 375,24 Eur, a to na účet právneho zástupcu [REDACTED] [REDACTED] do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu na začatie konania pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konania (I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08, I. ÚS 165/2015).

13. Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

14. Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

17. Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.

18. Podľa čl. 12 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

19. Vychádzajúc z dôvodov ústavnej sťažnosti, tak ako ich sťažovateľka naformulovala, jej podstata spočíva v tvrdení sťažovateľky o porušení jej označených základných práv z dôvodu, že krajský súd ako súd odvolací rozhodol o zmene úpravy výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode vo vzťahu k maloletej ■■■■■ bez toho, aby

- mal na základe vykonaných dôkazov preukázané, že otec má vytvorené lepšie predpoklady pre zabezpečenie potrieb maloletej a jej výchovu a

- vypočul maloletú ■■■■■ zistil jej aktuálny postoj, citovú väzbu k obom rodičom a zohľadnil tým najlepší záujem maloletej.

20. Ešte pred posúdením argumentácie sťažovateľky obsiahnutej v ústavnej sťažnosti ústavný súd najskôr poukazuje na tú skutočnosť, že vo veciach, ktoré patria do právomoci všeobecných súdov, nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, IV. ÚS 339/2013). V zásade preto nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a aplikácii právnych predpisov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 13/01, II. ÚS 193/2010). Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné zase uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení tohto právneho predpisu, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03, IV. ÚS 792/2013).

21. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôrazňuje, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu. Je úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tomto rámci predovšetkým úlohou všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09).

22. Zvlášť rezervovaný postoj je podľa názoru ústavného súdu potrebné zaujať práve vo vzťahu k prieskumu rozhodnutí všeobecných súdov v rodinnoprávnych veciach, pretože práve všeobecné súdy majú vzhľadom na svoju nezastupiteľnú osobnú skúsenosť vyplývajúcu z bezprostredného kontaktu s účastníkmi konania a inými osobami zúčastneným na konaní a z ich znalosti rodinnej situácie vytvorené najlepšie podmienky pre vykonanie dokazovania, zistenie skutočného stavu veci [§ 35 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“)] a spravodlivé rozhodnutie vo veci reflektujúce predovšetkým najlepší záujem maloletého dieťaťa v súlade s čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa [porovnaj uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 1551/20 z 23. júna 2020 a sp. zn. III. ÚS 1283/20 zo 16. júna 2020, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Bronda proti Taliansku z 9. 6. 1998, č. sťažnosti 22430/93, bod 59]. Do rozhodovania všeobecných súdov teda ústavný súd zasahuje len v prípade zistenia extrémneho excesu predstavujúceho porušenie ústavou alebo medzinárodnými zmluvami zaručených práv. Ústavnému súdu teda neprináleží rozhodovať či zaujímať stanovisko k tomu, komu má byť maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, resp. či má byť zverené do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, ale len posúdiť, či rozhodnutia všeobecných súdov neprekračujú medze ústavnosti.

23. Ústavný súd všeobecne k rodinnoprávnej problematike konštatuje, že v súčasnosti existuje široká zhoda – a to aj v medzinárodnom práve – na podpore myšlienky, že pri rozhodovaní príslušných orgánov verejnej moci týkajúcom sa maloletých detí musí byť ich najlepší záujem prvoradým hľadiskom rozhodovania [„primary consideration“ (m. m. II. ÚS 40/2019, III. ÚS 164/2020)]. Povinnosť konať v najlepšom záujme maloletého dieťaťa predstavuje jeden zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 CMP. Zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je teda „záujem maloletého dieťaťa“, ktorý je však definovaný vždy individuálne s ohľadom na špecifickú situáciu dieťaťa. Záujem maloletého dieťaťa musí súd vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale aj s ohľadom na *in concreto* okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne

(či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov, tobôž ak o kvalite týchto väzieb vypovedá nestranné znalecké posúdenie (m. m. I. ÚS 216/2018).

24. Zohľadňujúc sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky sa ústavný súd oboznámil s obsahom napadnutého rozsudku krajského súdu, predovšetkým s tou časťou jeho odôvodnenia, ktorá sa týka záverov krajského súdu o nutnosti zmeny výchovného prostredia maloletej ■■■ a jej zverenia do osobnej starostlivosti otca, aby posúdil, či spĺňa požiadavky na riadne odôvodnenie vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd sa súčasne zamerlal na posúdenie, či krajský súd v konaní sledoval predovšetkým najlepší záujem maloletej ■■■ ako primárne hľadisko pre rozhodnutie a či v tomto zmysle rozhodol o podobe najvhodnejšieho usporiadania vzťahov medzi rodičmi a maloletými deťmi.

25. Z napadnutého rozsudku vyplýva, že krajský súd pri rozhodovaní o osobnej starostlivosti o maloleté dieťa, resp. o zmene osobnej starostlivosti vzal do úvahy viaceré kľúčové referenčné kritéria, ktorých splnenie skúmal a hodnotil (bod 28). Jedno z relevantných kritérií, ktoré bolo podľa krajského súdu potrebné vyhodnotiť, bol prístup sťažovateľky a otca prezentovaný v priebehu súdneho konania na účel posúdenia ich schopnosti zabezpečiť maloletej zachovanie jej identity a rodinných väzieb. Na základe vykonaných dôkazov, najmä záverov psychológov, správ kolízneho opatrovníka, mediátora a ďalších subjektov zaangažovaných na konaní krajský súd síce skonštatoval, že obaja rodičia majú vytvorené vhodné predpoklady na zabezpečenie starostlivosti o maloleté deti (bod 37), avšak súčasne mal preukázaný manipulatívny a odmietavý postoj sťažovateľky vo vzťahu k realizácii styku a akéhokoľvek kontaktu maloletej s jej otcom a bratom ■■■ zvereným do osobnej starostlivosti otca. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že pre maloletú ■■■ má vytvorené vhodné prostredie, čo podľa jej názoru nebolo v konaní žiadnym spôsobom spochybnené, ústavný súd uvádza, že krajský súd nepovažoval prostredie u sťažovateľky z materiálneho hľadiska (bytové pomery, zabezpečenie materiálnych potrieb maloletej) za nedostačujúce, ale práve jej prístup k udržaniu, budovaniu a ďalšiemu rozvíjaniu citových väzieb maloletej ■■■ k jej otcovi ako aj zachovaniu vzájomného súrodeneckého vzťahu vyhodnotil ako nekooperujúci, ľahkovážny a odporujúci najlepšiemu záujmu maloletej. Svoj záver krajský súd odôvodnil

tým, že napriek viacerým prijatým opatreniam (neodkladné opatrenia, opatrenia o úprave asistovaného styku rodičov a maloletých detí, opatrenia pre poskytnutie odbornej pomoci vo forme výchovného opatrenia a odbornej psychologickkej pomoci) smerujúcim k odstráneniu rodičovského konfliktu „matka nerešpektovala neodkladné opatrenie o nariadenej striedavej osobnej starostlivosti, ani opatrenie o asistovanom styku. Zúčastnila sa iba jedného stretnutia, išlo o určený styk otca s maloletou dcérou na ktorom sa matka zúčastnila. Na styku so synom [REDAKOVANÉ] sa nezúčastnila a nevyužila tak možnosť kontaktu s ním. Matka sa nezúčastnila ani stretnutia dňa 03.02. 2020 u klinickej psychologičky, ktorého sa otec so synom sa zúčastnil. Matka komunikovala prostredníctvom SMS s ustanovenou psychologičkou až dňa 12.03.2020... (bod 31)

... Postoj matky sa prejavil ako ľahkovážny, počas celého konania pristupovala k prijatým opatreniam s určitým dešpektom. Jediným dôvodom pre jej správanie má byť odmietavý postoj mal. [REDAKOVANÉ] k otcovi a bratovi... (bod 32)

... Správanie matky je manipulatívne a odmietanie otca je výsledkom jej správania. Matka neuznáva úlohu otca v živote maloletej dcéry, čoho dôkazom je aj to, že maloletá dcéra neoslovuje po krátkej dobe po rozpade rodiny otca otcom. Povinnosťou súdu je hľadať a prijať také opatrenia, ktoré musí pomôcť maloletému dieťaťu odstrihnúť sa od vplyvu takéhoto rodiča, ktorý má negatívny vplyv na správanie svojho vlastného dieťaťa. Manipulácia a nesprávne správanie sa matky vyplýva aj z toho, že [REDAKOVANÉ] má preferovať len jedného rodiča, pričom takéto správanie nie je prirodzené pre [REDAKOVANÉ]... Odvolací súd je presvedčený, že pokiaľ by matka mala úprimný záujem o revitalizáciu vzťahov, tak by využila všetky možné prostriedky ponúkanej odbornej pomoci a snažila sa o to, aby došlo k opätovnému stretávaniu sa detí navzájom a vytvorili by sa podmienky aby každý rodič, mal rovnaký priestor na realizáciu svojho práva podieľať sa na výchove detí a zostal zachovaný súrodenecký vzťah... (bod 33)

... Kolízny opatrovník konštatoval v závere že, matka má laxný prístup k dodržiavaniu a nastaveniu pravidiel, nerešpektuje vykonateľné súdne rozhodnutia, neumožňuje kontakt [REDAKOVANÉ] s otcom a s bratom, nerobí žiaden krok k tomu, aby k obnoveniu vzťahov došlo (bod 34).“.

26. V danom prípade boli teda dôvodom na zmenu rozhodnutia o zverení maloletej do osobnej starostlivosti otca konkrétne skutočnosti, ktoré krajský súd po komplexnom zhodnotení všetkých okolností prejednávanej veci viedli k záveru, že úprava výkonu rodičovských práv a povinností tak, ako o nej rozhodol okresný súd, nie je v najlepšom záujme maloletej ■■■■■. Práve vplyv sťažovateľky bol podľa názoru krajského súdu dôvodom navonok deklarovaneho postupného odmietania otca a brata zo strany maloletej ■■■■■ hoci výsledky vykonaného dokazovania preukázali, že ich vzťah je v skutočnosti pozitívny. Je pritom potrebné obzvlášť poukázať na snahu krajského súdu (aj) prostredníctvom neodkladnej úpravy styku rodičov s maloletými deťmi (uznesenie sp. zn. 21 CoPno 8/2019 z 5. decembra 2019) a následným uložením povinnosti podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu (uznesenie sp. zn. 21 CoPno 9/2019 z 19. decembra 2019) eliminovať konfliktnú situáciu v rodine maloletého dieťaťa a zabezpečiť udržanie a prehĺbovanie citovej väzby maloletej ■■■■■ k oboj jej rodičom a bratovi ■■■■■. Krajský súd v tejto súvislosti uviedol (bod 35), že *„napriek snahe súdu, kolízneho opatrovníka, mediátora, psychológov obnoviť komunikáciu rodičov a nastoliť čo najvhodnejšie podmienky pre zvládnutie rozpadu rodiny týchto dvoch maloletých detí k tomu nedošlo. Matka bola zo strany súdu, kolízneho opatrovníka upozorňovaná na nebezpečnosť takéhoto správania, na skutočnosť, že súd vyhodnotí postoje každého z rodičov ako sa v priebehu konania správali a ako konali, prijímali prijaté opatrenia. Odvolací súd nemal pochybnosti o preukázaní toho, že otec sa nestaval k matke spôsobom ako to učinila ona, pretože otec uznáva úlohu matky a nepoužíva manipulatívne postoje a metódy ako matka.“*. Sťažovateľkou napadnuté závery krajského súdu prijaté v napadnutom rozsudku preto nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za svojvoľné či kolidujúce s najlepším záujmom maloletého dieťaťa. Krajský súd dôkladne a dostatočne objasnil a vysvetlil, na základe akých dôkazov a úvah dospel k týmto záverom, pričom prioritným hľadiskom pre jeho rozhodnutie bol práve najlepší záujem maloletej ■■■■■ tak ako to vyžaduje čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Výhrady sťažovateľky predstreté v ústavnej sťažnosti preto v tomto smere neboli opodstatnené.

27. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že maloletá ■■■■■ nebola konajúcimi súdmi vypočutá, prípadne že nebol zisťovaný jej aktuálny názor, ústavný súd zdôrazňuje,

že primárne ide o právo maloletého dieťaťa byť vypočutý, prípadne právo na zistenie jeho názoru. Ústavný súd v tejto súvislosti odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej ústavnú sťažnosť nemôže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie základných práv alebo slobôd iných osôb, nie svojich (m. m. I. ÚS 56/98, IV. ÚS 298/2011). Ústavný súd sa však zaoberal aj touto námietkou sťažovateľky, keďže nevypočutím maloletej ■■■■ resp. tým, že krajský súd nezistil jej aktuálny postoj, a na tomto základe zmenil rozsudok okresného súdu a rozhodol o zverení maloletej do osobnej starostlivosti otca, malo dôjsť k porušeniu ústavou zaručených práv sťažovateľky (obdobne II. ÚS 659/2017).

28. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 38 ods. 2 zákona CMP, podľa ktorého názor maloletého zisťuje súd spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti. Podľa povahy veci zisťuje súd názor maloletého bez prítomnosti iných osôb. Z uvedeného je zrejmé, že názor maloletého dieťaťa všeobecný súd zisťuje nie len jeho výsluchom, ale aj iným vhodným spôsobom (obdobne I. ÚS 162/2020). V tomto prípade krajský súd zrozumiteľne a jasne vysvetlil, z akého dôvodu nepovažoval za potrebné opätovne maloletú ■■■■ vypočuť. Z dokazovania vykonaného v prvoinštančnom a odvolacom konaní, ako aj zo všetkých listinných dôkazov predstretých v konaní bola totiž vôľa maloletej ■■■■ krajskému súdu známa, preto zvolený postup krajského súdu nepovažuje ústavný súd aj pri rešpektovaní judikatúry ESLP (pozri napríklad rozsudok vo veci Havelka a ďalší proti Českej republike z 21. 6. 2007, č. sťažnosti 23499/06) za neústavný. Napriek deklarovanej vôli maloletej byť v starostlivosti sťažovateľky však krajský súd vyjadril presvedčenie o nevyhnutnej potrebe korigovania postoja a názoru maloletej, ktorý je výsledkom manipulácie a vplyvu sťažovateľky (bod 40 a 43 rozsudku). Zohľadňujúc záujem maloletej na jej zdravom psychickom a fyzickom vývoji, stabilite a bezpečí výchovného prostredia, krajský súd dospel k záveru, že *„v najlepšom záujme maloletej rozhodne nie je rezignovať na správanie matky, ktorá ignoruje právoplatné rozhodnutia súdu a pristupuje ľahkovážne a dešpektom k ponúkanej odbornej pomoci a so snahou eliminovať otca zo života maloletej dcéry. Maloleté dieťa má nepochybne právo na oboch rodičov. Odvolací súd je presvedčený, že pre bezpečný ďalší zdravý vývoj mal. ■■■■ je bezpečným a stabilným prostredím prostredie otca, v ktorom sa zdržiava aj mal. ■■■■ Navyše sa zachová*

prirodzené rodinné prostredie pre obe maloleté deti, pokiaľ budú vyrastať spoločne. Vzťah súrodencov je dôležitý aj z dôvodu rozpadu rodiny, súrodenci spoločne môžu lepšie zvládnuť rozpad vlastnej rodiny.“.

29. Na základe uvedeného zastáva ústavný súd názor, že krajský súd mal pri rozhodovaní na zreteli v prvom rade najlepší záujem maloletej ■■■ zachovanie a prehĺbovanie vzájomných citových väzieb medzi súrodencami a budovanie jej vzťahu s otcom, pričom nevychádzal izolovane len z názoru maloletej ako jedného z referenčných kritérií, ale podrobne opísal vývoj a aktuálny stav rodinnej situácie a komplexne zhodnotil okolnosti na strane maloletého dieťaťa a každého z rodičov. Ústavný súd preto nevidel ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého rozsudku krajského súdu akýmkoľvek spôsobom zasahoval, keďže nebol zistený taký výklad ustanovení citovaných v napadnutom rozsudku a ich uplatnenie vo veci sťažovateľky, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (m. m. II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok.

30. Na záver ústavný súd považuje za potrebné dodať, že rozhodnutie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností nie je nezmeniteľné a v prípade, že v budúcnosti dôjde k relevantnej zmene pomerov (§ 121 CMP), môžu obaja rodičia prípadne konajúci súd sám aj bez návrhu začať konanie o zmene úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom.

31. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v rozhodovaní krajského súdu o otázke zmeny osobnej starostlivosti o maloletú nebolo zistené ani také pochybenie, ktoré by mohlo indikovať možnosť porušenia v ústavnej sťažnosti označených práv sťažovateľky hmotného charakteru, t. j. základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy.

32. Vzhľadom na to, že napadnutým rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu